

Naša moč

Glasilo za slovensko delavstvo.

List
izhaja
vsak
petek.

Štev. 1.

V Ljubljani, dne 7. decembra 1905.

Letnik I.

Naša moč.

Gorje mu, kdor nima drugega na prodaj, kot svojo moč. Vsaka druga reč se boljše prodaja od te; pri vsaki drugi kupčiji je prodajavec bolj varen pred kupčevo sebičnostjo, kot pri ti. Delavci to izkušamo vsak dan. Pa nam pravijo: „Saj imate postave, obrtni zakon govori za vas. Če se vam godi krivica, kar h glavarstvu, na magistrat, ali k sodišču pa bo vse dobro.“ Ko bi ne poznali, teh preklicanih zavitih pravnih potov! Zamašimo usta pomirljivim žlobudram z zgledom.

Dne 27. novembra je v Bonačevi kartonažni tovarni gospodar izjavil, da drugi dan lahko izostane, kdor hoče. Bila je namreč za 28. t. m. določena delavska demonstracija za splošno in enako volilno pravico in razumni gospodarji niso nikjer delavcem delali težav. Na Dunaju je celo društvo tovarnarjev sklenilo, na bo 28. november dela prost dan. Bonač je torej dne 27. novembra prav govoril, Nekaj delavk, ki so pa razmerno slabo plačane, je res izostalo in niso šle delat. Dne 29. novembra zjutraj pa pride Bonač v delavnico in odslovi kar meni nič tebi nič eno izmed delavk M. V., češ: „tu imaš knjižico, ko bi ti ne bila drugih našuntala, bi bile prišle vse delat.“ Dotična delavka je že nad poldrugo leto prodajala svoje moči za piškav zaslužek Bonaču. Morala je oditi. Šla je na magistrat pritožiti se in zahtevati za 14 dni plače; pošiljali so jo od ene osebe k

drugi in nazadnje so ji rekli, da take reči urejajo pri sodišču. Reva je šla dvakrat k sodišču. Tam so ji pa dejali, naj se izlepa poravna z Bonačem, češ Bonač ne pride niti k nam, če ga kličemo za take stvari. Sklicuje se na delavni red. Sicer bi pa taka pravda veliko stala in če propade, bi morala delavka plačati stroške.

To se je zgodilo te dni. Tako se pa godi zelo velikokrat. Ali ima torej delavec kaj pravic? Ali se ne domislijo gospodje, ki tako delajo z delavcem, da nazadnje ta mora priti do prepričanja: „Po postavnem potu se ne da nič doseči.“ Kdo je kriv teh misli?

Drugi pravijo: Saj imate delavci svoje organizacije. Te naj se postavijo za Vas. Pametna, toda svet ne vé, kako trnjeva je pot naših organizacij. Predno se rodé, že preži nanje vse polno volkov. Najlepši zgled zato imamo v Radečah. Radeški delavci v papirnici so se hoteli priklopiti organizaciji papirnih delavcev v Vevčah, ker je samih premalo. Organizacija jim je pa potrebna kot oko v glavi. Komaj je pa zašumelo o tem, že je bil tovarnar ves izven sebe. Smešno je, kar je vse počel. Delavcem, ki so imeli knjižice od vevškega društva, jih je pobral in še le po odvetnikovem posredovanju vrnil. Proti predsedniku vevškega društva je pisal naravnost neresnične stvari glavnemu vodstvu v Gratein. Pravil je n. pr., da ta organizacija, ki se namera ustanoviti, hoče izpodrinuti vse Nemce iz tovarne. Obletal je tudi

razne duhovnike, češ, naj to zabranijo. Okrajno glavarstvo v Krškem mu je šlo na roke. Po nekem shodu v Radečah so žandarji povsod okrog izpraševali, kaj se je govorilo. Proti ubogemu delavskemu društvu toliko boja!

Tako ne sme, tako ne more iti! Vse ima v javnosti koga, da ga brani. Mi delavci, organizovani v neodvisnih organizacijah, svojih delavskih društvih, moramo tudi imeti svojega branivca. Zato smo si ustanovili list, ki je naš, delavski in nikogar drugemu. Delavska društva so zložila denar zanj; zastopniki teh društev so edini lastniki in gospodarji njegovi. List nas mora braniti, ko prodajamo svojo moč. Z njim hočemo dobiti pa tudi v javnosti nam pripadajočo moč. Zato smo ga krstili Naša moč. Mi poznamo samo eno reč: Obrambo naših delavskih pravic. Ti obrambi služi naš list in ničemur drugemu. V zaupanju na božjo pomoč in na pravičnost naše svete stvari, pričenjamo svoje delo.

Med brati in sestrami.

Tekstilno delavstvo na Slovenskem. Podjetniki. Predilnice so že stare in danes stoje podjetniki še vedno na stališču, da je delo v predilnicah lahko, ker se izdelava vse le s stroji. Zaradi tega pa ima tudi delavstvo še vedno, ko nek daj, ene in iste plače, ki jih je bolj smatrali za beraško miloščino, nego za pla-

F. S. Finžgar:

Še zadnjo iskro njemu...

Prebral je pismo... Kladiivo mu je padlo iz rok. V čelo se je zagrizla mračna senca, v lici sta se zarežali dve brazdi, polni žalosti.

Besedice ni izpregovoril. — Stal je hipoma sredi ulice. Srečavali so ga elegantni šetalci. Tainta se je ozrl na umazanega delavca. Na turo je pogledal in se obrnil do spremljevalca. Spogledala sta se in se začudila.

„Čemu ta umazani človek na ulici? Ni še zatrobilo v tvornici? Pa že hodi mimo nas snažnih ljudi z veliko burjo.“

Gospod se je ozrl na komolec lepe suknje, koder je hitel mimo sajast človek. Z novo rokavico si je otrl komolec, ker se ga je morda prijel kaj umazanega, ko je hitel sajast človek mimo...

Delavec pa ni videl pogledov, ni slišal pogovora. Njegovi koraki so bili

dolgi in urni. Kolena so se mu zdela negotova.

„France!“

Žena je vskliknila, ko je ob nenavadni uri kakor padel v sobo. Dojenček je zajokal v njenem naročju.

Šlo je preko ravnine, šičalo, hroplo, zagugalo se na ovinku, da je vstrepetala svetilka na stropu vagona. Celo noč je tolklo kolesje ob sklepu tirnic, celo noč čez mostove, skozi predore — ustavljalo se, bežalo dalje po dolinah in soteskah. On je pa sedel čuječ sredi dremajočih potnikov, na čelu z mračno senco, na licih brazde polne žalosti...

Veselo jutro se je razlilo čez dolino, ko je rahlo pritisnil na kljuko lesene kočice.

Nič se ni ganilo v koči. Trkalo je veselo jutro na okna, pa so bila gluha. Zapahnila jih je smrtna perot.

Le Francetovo srce je plulo. Sunki so mu šumeli v sencih.

Počasi se je sklonil v zakajeni veži — ognjišče mrtvo — nekdaš se je vživilo vselej v prvi zarji — pa je odprl vrata v sobo. Drobna luč je bledela na čelešniku ob žarkih veselega jutra. Pri peči je dremala zgubana starica — na postelji je ležala mati.

Oči zaklopljene, v licu nobene kaplje krvi.

Sina je pretreslo. Mrtva. Brezslušno se je približal postelji. Še diha — trudno, pa tako pokojno! Kakor ura, ko se utež že dotakne poda.

Sin se je razveselil. Probudil je starico ob peči. Široko je odprla oči.

„Pa ne, ko bi bil ti France?“

Glasno je izgovorila in se kolebala s klopi.

„Da si le prišel! Sedaj lahko umre, takoj, boš videl; na nitki še visi, komaj iskrica je v njej!“

Pa je sin posvaril starico, naj miruje, naj pusti mater.

čilo za delo, ki ni tako lahko, kot si ga predstavljajo milijonarji teh podjetij!

Zaradi tega je delavstvo zaostalo v vsakem oziru za vsemi drugimi strokami v celi Avstriji najmanj za pol stoletja, ako pomislimo, da je že več let v vseh drugih strokah delavni čas skrajšan na deset ur na dan. V predilnicah je še vedno 11 urni delavni čas. V neki tovarni na Kranjskem traja delo celo po 12 ur, ako se zljubi tovarnarju, da se preskrbi za „Vorrat“ za par mesecev, ako kaj sluti. Tako hoče biti vedno pripravljen, ako se kdo oglasi za zboljšanje ali za skrajšanje delavnega časa, da lahko z običajnim podjetniškim izrazom na zahteve delavstva odgovori: „Pa štrajkajte. Jaz lahko čakam 2 ali pa 3 mesece. Ko boste lačni, me boste pa prosili za kako delo, ali zapomni si naj tisti, ki bo stopil v boj za zboljšanje delavcem proti podjetju, da ga izbacnem brez milosti.“

Mojstri. Ubogo delavstvo se tlači v staroveško sužnjost in to še, kar je najžalostnejše, s pomočjo mojstrov, ki so vsi izkušali sami bedo delavcev in krutost svojih podjetnikov, ki so bili kot navadni dninarji vstopili v tovarno. A ko so postali priganjači, so dobili boljšo plačo; in kdor je bolj tiransko postopal z delavstvom, ta je bil večji ljubljeneц podjetnikov. Tako se je godilo in se še godi skoraj brez izjeme v vseh predilnicah.

Da se pa odlikujejo mojstri pred svojimi sotrpini, si pa pribore čast s silo in s krutim postopanjem, toda spoštovanja v takih podjetjih ne uživajo taki mojstri; so taki, ki so nadarjeni in da se vsaj nekoliko zavedajo kaj so bili, ali ti so redki in nimajo tiste veljave pri podjetnikih, ker se jih smatra za nezadosti zanesljive. Na sposobnost se morda v nobeni stroki tako malo nezahteva od mojstrov, kot v predilnicah.

Glavno je, da je brezobziren proti delavstvu, dokler je to, da se ne zahteva nobenih strokovno-obrtnih mojstrskih kurzov za usposobljenost, ko se to zahteva v drugih podjetjih, in lahko si stori sodbo vsak navaden bravec, kako bi se mu godilo, ako bi bil pod bičem takih, ki ne znajo brati.

Otroci. Geslo podjetnikov je: „Za katerega ni, pa naj gre.“ Pritožbe proti priganjačem so toliko izdatne, ako se delavec pritoži, kakor če se kristjan v Makedoniji pritoži proti Turku. Da se pa delavstvo ne zedini, zato se pa jako

umetno skrbi od nekdej v teh podjetjih, da se vzgoji zadosti vohunov, ki za en par krajcarjev boljše plače počrnijo onega delavca ali delavko, ki še čuti, da je človek in da so razmere, v katerih živi to vboogo delavstvo v nebo vpijoče krivice, katere more pretrpeti s pritajeno jezo in s skritimi solzami! Ako bi hotel napisati vse krivice, ki jih store delavstvu nekateri priganjači, rabil bi zato cele cente papirja. Toda nekaj pa vendar le nesme izostati, da, priti mora v javnost, ono postopanje, ki ni več dostojno za čas, v katerem živimo. Oglejmo si v prvi vrsti delavstvo kot tako. Dasi je postava, da se ne sme sprejemati v delo deca pred 14. letom, se ta postava ne izvršuje. Da je to istina se lahko prepriča. Tu se jemljejo že otroci obojega spola v 12 letu svoje starosti še sedaj. V prejšnjih časih so se jemali v 9. letu svoje starosti. Sedaj pa pomislimo vzgojo takih otrok oziroma delavcev: Ko je ravno najbolj potreben, da hodi v šolo, pa pride vsled družinske revščine si iskat kosček grenkega kruha v predilnico, ker ga drugod ne sprejmejo v delo, ker je nezakonito sprejemati otroke, ki so obvezni hoditi še v ljudsko šolo. Toda v predilnicah se vživa še vedno svoboda iz za časa 18. stoletja, ko je bil podjetnik še sam postavodajalec. Kakšna je potem ta uboga zavržena mladina, ko se navzame že v tako nežni mladosti vse sprijenosti od odraslih delavcev in delavk. Pretužno je, da se pahne otroka za borih 35 kr. dnevne plače v tako podjetje, ki je zdravju tako škodljivo, posebno pa se mladina spridi duševno, ker se v tem oziru nihče ne briga za njih duše, samo da gara in da molči na psovke, ki so pogosto tako divje, da se jih ne more pisati v javnost. Da je javno pohujšanje že stara navada v takih podjetjih, je gotova stvar, toda kdo se meni zato, ako se mladina tako pogubi, da se sploh nemore pouspeti do boljših razmer, ker je jasno, da človek, ki ni imel v rani mladosti potrebnega varstva, ki se mu uniči ves osebni ponos in ki po krivdi takih razmer pride popolnoma ob vso moralno moč, da je tak človek največji siromak in se da najbolj izkoriščati.

Tudi žganjepitje je eno sredstvo, ki vbije delavcu duševno moč in ga podvrže v pasjo ponižnost nasproti izkoriščevalcu. Znano je, da postanejo iz takih otrok potem delavci in mojstri, ki so ravno tako šolani, kakor drugi.

Tobačna tovarna. (Boj jetiki. Kuhinja.) Tako daleč menda še ni prišla veda, da bi kar z golimi paragrafi jetiko omejili, kakor se to pri nas v tovarni poizkuša. Povsod visi vse polno razglasov, oklicov itd., da bi se pa dejansko kaj v prilog delavstva storilo, to gospodom zgoraj ne pride na misel. Dokazano je, da ne toliko prah in sedenje, kakor slaba hrana in prehlajenje povzročujeta jetiko. Naša uprava to vé, zato je osnovala kuhinjo, ki pa ne odgovarja potrebi. Iz te kuhinje se je obljudljala delavstvu dobra zdrava hrana v prvi vrsti juha, zdaj je pa vsaka jed ki je na jedilni deski zapisana le z jedjo istega imena požegnana. Kakor je moral nevesči slikar pod svoj „umotvor“ zapisati: „to je petelin!“ tako bi morali tudi pri nas na vsakem loncu zapisati n. pr. na krompirju: „to je golaž!“ Poleg tega imajo pa tiste delavke, ki imajo v tovarni hrano, še to neprijetnost, da morajo opoldno celo uro na stopnjicah prezebat. V kuhinji namreč ni za vse prostora in je tam tudi vsled dima in smradu zelo neprijetno. Koliko se jih prehladi, ki v slabem vremenu vse premočene k delu pridejo, potem po opoldne, s slabim kosilom v želodcu, po kamenitih stopnjicah posedajo. Kolikokrat katera paznika za božjo voljo prosi, naj jo v oddelku pusti, kar ji, sklicevaje se na strogo prepoved ne dovoli. Ali res ne more v tem oziru pomagati? Naši gospodje mačko vedno le za rep lové; rajši bi videli, da bi zdravniki malo zdravil pisali in še te menda po 3 solde k večjemu po grošu, da bi iz bolniške blagajne prav malo ven šlo, da bi pa na kak drug način izkušali bolezen preprečiti kakor s paragrafi, si ne domislijo.

Delavni čas. Pravijo, da je delavnega časa v tab. tovarni 9 ur, pa to ni res, ker dnevno plačani morajo priti pred določeno uro v tovarno, da ne zamude takozvane „vorlesunge“. Kdor jo zamudi — gorje mu! Vorlesunga ni družega, kakor šikaniranje delavstva, ker itak vsak paznik v svojem oddelku pregleda in naznani, če kdo manjka. Med temi so pa na najslabšem prejemalke. Poleg vorlesunge se morajo še za vizitacijo vrstiti. Tiste, ki vizitirajo, gredo 10 ali pa še več minut čez predpisano uro iz tovarne, kar je zlasti opoldan zanje velikega pomena. Če preračunamo ves ta čas, pa bomo dobili ob tednu par ur. Če pa

„Da brez tebe umrje? Nak! — Neža — France je prišel, France!“

Sklonila se je nad bolnico.

Zadonelo je ime sinovo na uho matere. Oči so se dvignile in obvisle na sinu, ki se je sklanjal na posteljo. Nič se niso premaknile, ne ozrle na levo in se niso na desno. Obtičale so na edinem cilju...

Na brezkrvno lice se je razlilo veselo jutro. Niso skalne planine tako goreče zadržtele v rdečih plamenih in se tako ljubeznivo nasmehnile veselemu jutru, kakor se je to koščeno materino lice — sinu. Vpale ustnice so se premikale; ali beseda ni prišla preko njih.

Sin je pa sedel prav blizu njene glave in jo prijel z žuljavo, izdelano roko.

Dvigalo se je solnce na vzhodu. Kakor velika ljubezen je objelo svet. In zagledalo je skozi okno v tesni koči mater in sina — in je vstrepetalo na zelenem rozmarinu, kakor v globokem spoštovanju.

Niso se več ganile sinove ustnice,

in se niso več premaknile materine. Prej so vendar oboje govorile sladke besede ljubezni, visoko do solnca in globoko do morskega dna.

Žulji na sinovi roki so se poljubovali z žulji materine desnice. Zamislil se je sin v ta jasni obraz, poln vzhajajoče zarje... Zazdelo se mu je to lice popisana knjiga, povest življenja tiste, ki je jedla v potu svojega obraza kruh... Celo življenje — sam pot, samo delo, vse dolgo življenje prašna cesta brez sence...

Vstajale so podobe.

Na pol boso nogo svoje matere je videl. Pa je bila zima. In vendar je šla na delo z raztrganim čizmom, da je Francek sedel ob peči in se na večer veselil s kosom belega kruha. — — —

Na velik praznik je bilo. Novih oblek so razpostavili trgovci, lepih rut obilo in za krila prijetnega blaga na izbor. Šle so žene bogatih mož, trdih tolarjev so naštele pred trgovce... Zašumelo je na praznik, zadišalo je po novem blagu.

Vse se je izpogledovalo; sam solnčni dan je na široko gledal ves začuden izpod jasnega neba. Edina mati brez moza in brez trdih tolarjev je v sivem mraku že pokrila staro rufo, oblekla staro krilo, stisnila se v kot za klopi v cerkvi, pomolila je k Bogu, vrnila se v kočjo in zapahnila duri slovesnemu dnevu. Francek je pa šel drugi dan v šolo v novih črevljih in knjigo je tiščal pod pazduho...

Pa so pirovali tam v visoki hiši sredi vasi. Kaj en vol — nič? Najlepša telica iz hleva — kakor smet. Od miz je teklo, kosci potisli so padali na tla... Napirovali so se. Dobroti trudni so vsi polegali in spali težko spanje. Mater so tedaj poklicali. Po kolenih se je plazila pod mizami, po stopnicah — prsti so ji krvaveli, ko je brisala in snažila, da izmije madeže, ki jih je razsulo na tla razkošje. Obdarovali so jo. Belega kruha in mesnine je prinesla domov. Kako je zadišalo po koči! Veselje, kakor bi potrkavalo. Pokusila je dobrih jedil — ali

kdo od dnevno plačanih prosi, vsled gotovega opravka, za kako uro prosto, so pa vsi križi doli! Ker smo pa že pri dnevno plačanih delavcih, vprašamo še to-le: Kake koristi ima tob. režija, da ob dnevih, ko so vsi akordno plačani delavci prosti, n. pr. pred Božičem, Veliko soboto, itd., da zahteva dnevno plačane delavke v tovarno, kjer brez dela posejajo, medtem, ko so morali prej z ostalim delavstvom vred za tisti dan z delom prehiteti? Svetovali bi za zdaj, da mero-dajne osebe o tem razmišljajo in to odpravijo.

Jesenice. (Zadnji shod in manifestacija.) Dne 26. novembra je bil shod pri nas zelo zanimiv. Šlo se je za to, ali naj praznujemo dne 28. novembra in se s tem pridružimo tem krepkeje delavstvu v boju za splošno in enako volivno pravico. O tem pa ne mislim pisati; pač pa z zadnjega shoda poudarjam, kako krepka je naša strokovna organizacija. Na shodu je nastopil mož R., ki bi bil pred desetimi leti imel vse zase; hvalil je industrijske družbe upravni svet, ki je daroval bratovski skladnici in bolniški blagajni 40.000 kron in govoril proti praznovanju dne 28. nov. Delavci so zašumeli in moral je z odra. Iz ust uradnika Pongraca smo nato slišali, da je žalostnih razmer v bolniški blagajni krivo tudi podjetje. Podjetje ni nič prispevalo, kar bi moralo. Sam je videl zapisano, da so za delavski denar dali prejšnji direktorji študirat svoje sinove. Priznal je tudi, da se more le po državnem zboru ozdraviti slabi položaj bratovskih skladnic. Zato je pač umljivo, da se potezamo tudi za politične pravice.

Zadnji čas izkušajo iz Ljubljane zanesti prepir v naše strokovno društvo. Naj bo povedano nepoklicanim agentom, da pri nas ne bodo nič opravili. Mi imamo v sedanjem strokovnem društvu trdnjavo, ki je ne pustimo razdreti. Kdor tu vmes hoče begati ljudi, je izdajavec in bežal bo kakor R. z zadnjega shoda.

Strokovno društvo delav. „Kranjske industrijske družbe“ na Savi. Lansko leto, ko smo se postavili v boj za naše delavske pravice, bili smo še nezdruženi, razcepljeni. Toda ta boj nas je dobro poučil, da morajo biti delavci prej strokovno združeni in edini, predno morejo nastopiti v boj za svoje pravice. Hvala Bogu, takrat smo sicer zmagali na vsej črti, a največ koristi nam je prinesla lanska stavka s tem, da smo si takoj potem ustanovili svoje strokovno društvo, ki nam je že mnogo dobrega storilo v tem kratkem času. Tudi članov imamo

nad 700 in prav gotovo jih bo kmalu mnogo več, ker so delavci zelo zadovoljni z našim društvom; vsak dan dobivamo še novih članov. Naše društvo pa tudi vrlo deluje. Vsako drugo nedeljo v mesecu imamo dobro obiskano predavanje v svoji veliki dvorani „pri Jeleni“, kjer nam razni predavatelji predavajo o socialnem vprašanju in drugih za nas koristnih stvareh. Delavci so se že tako navadili na predavanja, da jih že vselej težko pričakujejo. Zraven se pa pogovorimo tudi o naših domačih razmerah. Društvo je že večkrat nastopilo za svoje člane, če se je komu krivica godila; svojim članom daje tudi brezplačno pravno varstvo in bolnim udom pa bolniško podporo. Seveda se vedno ne držimo samo resno, ampak društvo poskrbi s prireditvijo veselice in koncertov tudi za zabavo, kar je za nas res velikega pomena; bolniški blagajni pa prinese marsikak krajcar.

Idrijski rudnik je imeniten radi tega, ker pridelava veliko živega srebra. L. 1902. so izkopali 88.188.000 q (metričnih stotov) rudarskega kamenja, iz katerega so dobili 506.000 q srebrne rude. Le rudnik „Almaden“ na Španskem pridelava več živega srebra. Toraj je naš idrijski rudnik drugi na svetu glede množine, a je prvi oziraje se na čistoto rude. Drugod je primešano srebru več drugih kovin, osobito svinca. V Idriji se pa dobi živo srebro najbolj kemično čisto, radi tega je poznano po vsem svetu, ker ga rabijo za najbolj občutljive aparate in priprave. Ne da se namreč tako razkrojiti, ter očistiti primese drugod, da bi ga porabili za fine instrumente. Naše idrijsko pa pride iz žgalnice kot najbolj čisto živo srebro na trg. Ker v našem rudniku dela nad 1200 rudarjev, je pač vredno, da si rudnik malo natančneje ogledamo.

Pred štiristo in nekaj leti svet o Idriji ni ničesar vedel. Kjer sedaj drugo mesto Kranjske stoji, bila je takrat le pusta in divja dolina, obraščena s prostranimi gozdi daleč naokrog. Le kaki oglar ali ubog gozdar si je tu napravil leseno kolibo, da je napravil kopico oglja, ali izdelal nekaj lesene posode. Po dokončanem delu se je vrnil gozdar zopet k svojim na hribe, in za zapuščeno divje obraščeno kotlino se zopet dolgo časa nihče zmenil ni. Ni čuda! Saj potov ni bilo, še manj cest in ker je prometnih sredstev primanjkovalo, ter so lesne izdelke slabo plačevali, se ni nihče trudil v ta od sveta oddaljeni kotel po bornem in pičlem zaslužku.

Splošno se trdi, da je leta 1497. neki

sodar v našem kotlu izdeloval leseno posodo. Namočeval je čez noč svoje škafe v malem studencu. Ko pa hoče neko jutro dvigniti svoj leseni umotvor iz vode, zdi se mu nenavadno težak. Pomaga si, kakor si človek v takem slučaju navadno pomaga. Odlije nekaj vode. A ko nagne škafo, zasvetlika se na dnu belo svitlo kakor tekoče srebro. Odlije vodo in čudom gleda novo tekočino še čistejšo kakor studenčico. Škafo je še vedno težak, dasi je v njem malo nove tekočine. Kaj je to ne ve, misli, da je srebrna voda. Tudi prav! modruje, ponesem še to v Škofjo Loko zlatarju, ko privedem na trg svoje lesene izdelke. Rečeno storjeno. Zlatar je takoj uganil kaj mu navaden gozdar kaže, izprašuje ga, kje je dobil to vodo in ali je še več take tekočine v onem kraju itd. Zvedavo zlatarjevo popraševanje, kje je to zasledil opozori priprostega delavca, da bi to znabiti bilo kaj dragocenega. Prodal je molče živo srebro, ter se zopet vrnil k svojemu poslu.

A kar ni maral razodeti zlatarju, zapal je drugemu. Domov grede došel je deželnega vojaka — Landsknecht — Kancijana Anderle po imenu in temu pove, kako je pri namakanju svoje lesene posode zasledil nekaj čisto novega. Najbrže je bil mož malo dobre volje. Čuditi se temu ni, ker je napravil dobro kupčijo in si je za daljno pot privoščil kozarec več, kot navadno. Ali pa je bil dotični vojak zadosti premeten in izvabil iz delavca skrivnost, ki jo zlatarju ni hotel razodeti. Naj bo temu že kakor hoče, gotovo je le, da je Kancijan izpoznal, za kaj se gre, ter kot povzeten mož poznal vrednost živega srebra in poznal še bolj visoko ceno nove rude. Privzel si je s sodarjem nekaj tovaršev, ki so šli nemudoma na delo, iskat še več žive rude. To je bila prva rudarska družba v našem idrijskem kotlu. Naglo je zaslovel rudnik daleč na okrog. Že v prvih letih nahajamo tu rudarje iz Koroške in Štajerske.

Kopati so začeli ondi, kjer je prvotno zasledil sodar živo srebro, to je po splošnem mnenju tikoma današnje cerkve sv. Trojice v Idriji. Začetkoma je dobro kazalo, kmalu pod površjem so zasledili bogato žilo. A ne dolgo in je prenehala, kazala pa je na južno stran, tam bi se nahajalo več rude. Napravili so že tri leta pozneje okrog 1500 sedanji Antonijev rov. Morali so pa tu globokeje v zemljo in kot priprostim delavcem zmanjkovalo jim je denarnih sredstev in še drugih pripomočkov. Vedeli so, da se v globočini nahaja obilo rude, a do nje le niso mogli.

Primorani so bili radi tega odstopiti vse pravice do rudnika večji rudarski družbi, ki naj bi z večšaki in z boljšimi pripomočki nadaljevali započeto delo. Kako se je pa pozneje razvil rudnik, povemo v prihodnji številki.

Surovosti. (Iz Kamne gorice.) Dne 28. nov. vršil se je pri nas javni shod. Bilo nas je zbranih blizu 300 delavcev. Po shodu smo priredili demonstracijo za splošno in enako volivno pravico po vasi s slovensko zastavo in z godbo na čelu. Pevci so pa zapeli nekaj narodnih pesmi, nazadnje pa „delavsko“. S tem smo pokazali, da razumemo, kaj delavstvu manjka; namreč pravic. Slovesen red in mir pri nas! In vendar zasmeš! Neka „gospa“ se je izrazila, da naj bi bili mi rajši kupili koruzne moke, namesto, da smo dali za godca, ki nas je spremljal pri demonstraciji. Oni si pač lahko kaj boljšega privoščijo kakor je koruzna moka za delavske žulje. Tudi neki propali alkoholist, nas je smešil in

samo pokusila. Vščipnila je v pogačo in kosec mesa je prigriznila. Vse drugo je zavila in nesla sinu. Pri trdem kovaču se je učil. Veliko je delal, užil dosti bridkosti — in bil tako lačen. Tedaj se je prikazala izza vogla mati in mu stisnila v roke, kar je odtrgala sebi, kar je prisluzila s krvavimi prsti...

Prihajale so slike vse po vrsti. Francetu ob postelji umirajoče matere se je zdelo, da so vse te podobe, kakor bi kapljala kri iz materinega srca — kapljala dan za dnem, dokler se ni izkapljala. In sedaj je to srce prazno. Vsa kri je bila darovana njemu — sinu, vsa, samo ena kapljica ne.

Tedaj se je zganila ta poslednja. Večni ogenj materinega srca je zapluskal, še zadnja iskra je zažarela... Koščeno roko, iz katere je izginilo vse — ostali so samo obronki žuljev — to koščeno roko je zganila zadnja kaplja krvi, dvignila jo, in sinovo lice je izpreletela mrzloteta smrti.

Pobožala ga je koščena — žuljava roka, pobožala tako iskreno po dolgih letih, kakor še nikoli. Za trenotek se je pomudila na njegovem obrazu, pritisnila je nanj še enkrat z zadnjo iskro in z zadnjo silo vse, kar je imela — svoje žulje — edino doto... Nato je omahnila, in telo je zadržalo, kakor se zgane jesenski list, predno pade z veje...

Na licu se je pa zgodilo, kot bi naenkrat utonilo solnce za goro. Zaigrala je zarja, oko je ugasnilo, zadnja kaplja krvi je bila darovana — noč je užgala zvezde...

— — —
In zopet je šlo preko ravnine, sičalo, hroplo, gugalo se na ovinkih, da je omahoval zubelj svetilke na stropu vagona...

Sin se je vozil od materinega pogreba. Seboj je nosil zadnjo iskro materinega srca — in edino doto — sledove dela na delavnih rokah.

izzival. Rekel je celo, da bi nam zastavo raztrgal, ako bi bil bolj pijan. Toda to se pa slabo vidi — je rekel vrli Bohinjec. Ker pri vsaki priložnosti zadira svoj strupeni jezik v delavsko bralno društvo, zato mu danes svetujemo tole: Prvič naj poravnaj pri žebljarski zadrugi, kar ima poravnati; drugič, naj nas pri miru pusti, kakor mi njega. Ako se pa še kdaj kaj takega primeri pri enaki priložnosti, bomo pa drugače z njim postopali.

V tovarno Goričane-Medvode bo zahajalo 46 listov „Naša Moč“. Upamo, da se bo število kmalo povečalo. Imamo delavsko društvo, ki nam veliko koristnega prinese. V novem letu nas bo še več pristopilo v društvo. Tudi pri strokovnem društvu nas je veliko. Hudi časi so bili za delavsko društvo letos. Hujskali so ravnatelja z nepodpisanimi pismi zoper delavce, hujskali tudi na Dunaju pri centrali zoper delavce. Vse so počenjali, da bi delavce počrnili. Pa ni šlo. Delavci smo ostali mirni. Mi delavci nimamo časa, da bi pisali taka pisma. Prepošteni smo. Taka pisma zamorejo le barabe skupaj skovati! S stidom se obračamo od takih ljudi! To so skriti sovražniki delavcev.

Tržič. Pri tovarnarju Karl B. Mallyju imamo posebno hudega psa. Ta laja posebno nad ženskami; večkrat se tudi v katero naravnost zaleti. Takega lajanja žalostni konec je paprav velikrat kazen 50 vin., ki zadene tistega, kateri je nalažen. Treba bo mrcini naviti ušesa, če pojde tako dalje.

Predilnica Tržič. Manifestacija v torek dne 28. nov. je naše nasprotnike zelo razburila. Drugi dan je prišel neki liberalni podrepanik v predilnici k nekemu naših, ter ga zabavljaj z žlindro i. t. d. Seveda ta tudi ni bil tiho in pove tudi njemu par dobrih. Ta surovež pa skoči k njemu in ga udari. To je olika napredne stranke. Ako bi mogli kaj narediti, bi vse v žlici vode vtopili. Toda vedo naj, da so še drugi za njimi in da jih morajo, ako ne odnehajo tudi drugače pogledati.

Položaj poslov. Neka priprosta ljubljanska dekla nam je poslala sledeče: Mislim, da priobčite, če napišem nekaj o položaju nas deklet pri ljubljanski gospodi. Veste, tudi me smo velike revice, večje morebiti, kakor splošno sodijo o nas. Pomislite! Me nimamo nobenega določenega delavnega časa. Delamo kakor črna živina od ranega jutra do pozne noči. In slabo smo plačane, slabo! Za nas ne skrbi nihče. Ve navadne delavke in delavci imate vsaj svojo, dasi pičlo bolniško podporo, če obolite, me pa nič. Navezane smo le nato, kar si prihranimo in pa na — bolnišnico. Ni to žalostno? Saj delamo in se trudimo, a pravic pa nimamo. Kaj hočem reči pa o naših gospodinjah! So sicer med njimi tudi blage žene, a le malo jih je. Nekatere mislijo, da ne morejo živeti drugače, kakor da iztresejo vso svojo prirojeno surovost nad ubogo dekle. Celo take hijene so med njimi, ki svoje dekletke pretepavajo in jih pade iz službe za najmanjšo malenkost. (Opomba uredništva: Radi smo priobčili ta dopis. Le na dan z vsemi krivicami, ki se gode poslom, ki tudi pripadajo delavstvu.)

Škofjaloka. Pri nas v tovarni se nobeden prav nič ne zmeni, da bi se naredilo kakšno strokovno društvo, če prav bi bilo zelo potrebno. Kar je starejih delavk, so si nekaj dale na stran in se zato nič ne zmenijo, ker vsaka misli bo pa ven šla, če bo treba. Imamo sicer skupno bolniško blagajno v kateri pa ni veliko, ker smo pred nekaj leti vse ven vzeli. Kadar bomo kar po dve uri na dan več delali, bom že naznanila. Za Puštal

pa ne vem za sedaj družega povedati, da so tam zelo veseli ljudje posebno o pondelkih. Kadar bo kaj novega bom že še poročala.

Novo delavsko društvo. (Miren pri Gorici.) Naš Miren je pravcati delavski kraj. Imamo usnjarje, črevljarje in kamnoseke. Gibljemo se in imamo svoja društva, a strokovno nismo bili združeni. Pa poročila, kako se gibljejo in stanovsko združujejo drugod, je liki iskra vžgala tudi naša srca. In razgovarjali smo se o ustanovitvi stanovskih društev. Ostali nismo samo pri besedah, sledila so jim dejanja. V nedeljo smo si ustanovili strojarsko strokovno društvo. Vpisalo se je 60 delavcev, kar je res veliko, ker nas je vseh strojarjev kakih 80. Prepričani smo, da tudi ti še pristopijo k nam; v vrsto svojih bratov, sotrpinov, da se skupno potegujemo za svoje pravice, skupno skrbimo za izobrazbo našega uma in se medsebojno podpiramo, kadar pridejo za delavca žalostni časi. A ne samo mi usnjarji, združiti se morajo tudi črevljarji in pa naši kamnarji. Veselo je pri nas tudi, ker se je našlo 10 vrlih junakov, ki so sklenili, da ne vživajo več alkoholnih pijač. Čitali so naši abstinenti tudi, da ste ljubljanski abstinenti ustanovili svoje društvo „Abstinent“, o katerem z veseljem čitamo, da se vrlo razvija. In tudi mi ustanovimo lastnega „Abstinenta“.

Krvoses kapitalizem.

Kaj se delavcu vse prodaja? V tovarniški kantini na Goričanih prodaja gostilničar Kolenc pokvarjena, nevžitna jedila. Delavci so se že mnogokrat pritoževali nad tem, da dobivajo za denar v papir zavit sir, klobase, meso ali slanino, ki je že tako gnila, da je polna črvov. Če se delavec pri njem pritoži, pa pravi ta „vzorni“ gostilničar: „Ali moje pivo pa lahko piješ?“ Toda ta lumparija je postala že vnebovpijoča in državno pravdnitvo v Ljubljani je dne 28. m. m. obsodilo Kolenca na 40 K in sodne stroške, njegovo ženo pa kot soudeleženko na 40 K. Delavci, če se kje v kaki tovarniški kantini tudi morda tako godi, naznanite to takoj našemu uredništvu.

Za delodajalce — tovarnarje. Da se v mnogih krajih ne skrajša delavni čas, je vzrok predsodek tovarnarjev, ki mislijo, da delavec manj naredi, če manj časa dela. Povedali bomo par vzgledov, ki naj to pojasnijo. Tovarnar Henrik Freese v Berlinu je počasi skrajševal delavni čas od 13 ur na 8 ur. In kakšen je bil uspeh? Videl je, da so delavci v 8 urah ravno toliko naredili kot prej v 10, 12, ali 13. In še nekaj! Računi koncem leta so izkazali, da je imela tovarna dobiček! Če tudi je namreč plačevala delavcem ravno toliko za 8 ur dela, kakor prej za 13, so se zmanjšali stroški pri strojih in motorjih.

Cestna železnica. V večjih mestih, kjer je mnogo uslužbencev cestnih železnic, so zdravniki preiskovali, kako vpliva vedna vožnja na uslužbenca. Splošno dobivajo uslužbenci cestnih železnic največ bolezní od prehlajenja. To je razumljivo, ker so vedno izpostavljeni prepihu. Dalje se pojavljajo pri vodnikih očesne bolezní zaradi prepiha in prahu. Nekatere vpliva vedno tresenje jako slabo na želodec. Splošno so zdravniki mnenja, da bo treba skrajšati delavni čas. To se bo pa zgodilo šele tedaj, ko bodo mesta prevzela cestne železnice v svojo lastno upravo.

Z lastnimi močmi.

Naznanilo. V Ljubljani se je nedavno izvolil na zaupnem shodu kršč.-soc. delavstva v Ljubljani izvrševalni odbor, katerega naloga je ustanavljati, voditi in nadzirati strokovna in delavska društva; tudi ima nalogo paziti na vsa važna politična in socialna uprašanja in delavstvo opozarjati nanja. Zato pa je nujno potrebno, da je ta izvrševalni odbor natančno poučen o gibanju in delovanju posameznih strokovnih in delavskih društev v Ljubljani. Izvrševalni odbor krščansko-socialnega delavstva v Ljubljani, ima tudi nalogo dajati posameznim društvom nasvete, ako jih kdo od njega želi. Prosimo torej, da nam društva o tem vsem vedno hitro in natančno poročajo, nas uprašajo za nasvete, kakor tudi če potrebujejo govornikov za shode, predavanja itd., katere jim bomo po možnosti radi pošiljali. Svoja pisma pa naj naslove na odborovega tajnika Ivana Nep. Gostinčarja, Katoliška tiskarna v Ljubljani. — Izvrševalni odbor krščansko-socialnega delavstva v Ljubljani.

Tržiško konsumno društvo prav dobro napreduje; v teku 7 let ima že rezervnega zaklada čez en tisoč kron, letnega prometa pa nad 50 tisoč kron. To najboljšje odgovarja našim škodoželjnim nasprotnikom.

Delavska društva pozor! Drugi vseslovenski delavski shod bo prihodnje leto v Preski (Medvode) o priliki, ko se otvori društveni dom, ki ga zida ondotna organizacija. To bo koncem majnika ali začetkom junija. Posamezna naša delavska društva prosimo, naj naznijo pismeno našemu listu, o katerih predmetih žele, da se razpravlja na II. vseslovenskem delavskem shodu.

Krajevni sestanki naših delavskih društev. Jeseniško delavstvo je sporočilo našem uredništvu željo, naj bi se vršila še to zimo dva sestanka zaupnikov kranjskih delavskih društev in sicer eden v Ljubljani, eden pa na Jesenicah. Prav tako. Pozdravljamo to misel.

Četrty letni shod avstrijskih konsumnih društev je bil dne 9. septembra na Dunaju. Na shodu se je pokazalo, da združena misel tudi v Avstriji vedno bolj napreduje. Lani so imela združena konsumna društva v Avstriji 15 milijonov kron dohodkov in približno toliko izdatkov. Torej 30 milijonov kron prometa. Najbolje seveda uspevajo konsumna društva v delavskih krajih. Sklenilo se je ustanoviti skupno veliko trgovino, ki bo kupovala vse na debelo in potem odajala konsumnim društvom po nižjih cenah. 78.000 K so konsumna društva takoj zložila v ta namen. V zvezi je sedaj 343 konsumnih društev. Letošnje leto je pristopilo 44 novih.

Važen sklep na shodu zveze avstrijskih konsumnih društev je bil, da se je sklenilo, naročiti vsem konsumnim društvom, ki so v zvezi sledeče: Vsak društvenik mora pustiti toliko časa svojo dividendo pri društvu, da ta znaša 100 K. Potem se mu bo šele redno vsako leto izplačevala dividenda. To je važno zato, ker delavec dobi teh 100 K takrat, ko je v kaki sili ali potrebi. Če umrje, se seveda izplača dedičem. Na izgubi delavec ne more biti. Večkrat, če je pa res sila, mu pa prav pride 100 K.

Društven koledarček za leto 1906. je izšel. Nekoliko pozno je sicer za koledarček, če izide šele decembra, a Koledarčkovo uredništvo ni provzročilo zamude. Posrečilo se nam je izvedeti, kje je krivda. V naše začudenje smo izvedeli,

da nekatera društva niso pravočasno poslala letnih poročil. Vemo, da ne iz slabega namena, a vsekakor prav pa le ni. Upamo, da prihodnje leto ne bo treba pričeti ocene s takim rahlim migljejem, prizadetim društvenim vodstvom, ki so povzročila letošnjo Koledarčkovo zamudo. Nas je prav razveselil rdeči „Zvezni Koledarček.“ Vsakdo, ki mu je mari pošten napredek slovenskega ljudstva naj bi imel „Koledarček.“ Priporočamo ga najtopleje slovenskem delavstvu. Tvarine poučne dovolj za vsakega, ki mu niso mari le prazne čenče ali pa kaki prismuknjeni romani. V poročilu o zborovanju „Slov. kršč. soc. zveze“ v Mariboru dobi vsak raznovrstnega gradiva. Oni, ki to žijo, da nimajo tvarine za predavanja, je dobe, kolikor hočejo. Društva in osobito društvena načelstva naj poskrbe, da te sklepe izvrše. Naši delavski organizaciji je posvečen poseben oddelek, ki opisuje večje prireditve našega delavstva. Ob tej priliki opozarjamo delavska društva na sklepe I. vseslovenskega shoda pri D. M. v Polju. Skrbite, da se prav povsod tudi izvrše. Opis mladeniških shodov na Štajerskem je velezanimiv. Kaže, da vrla štajerska mladina ne drži križem rok. Le tako naprej! Vrlo delujoča štajerska organizirana mladina, naša nada, naš up obrne gotovo svojo pozornost tudi na delavsko združevanje, ki je na Štajerskem še pomankljivo. V „Navodilih za zvezna društva“ pa najde vsak, kimu je na srcu društveno življenje, kar poželji in potrebuje. Društva naj bi le izpolnjevala nauke navodil. Prav dobro služijo tudi navodila voditeljem „Čebelic.“ Jako prav pridejo tudi tabele za računanje vsebine okroglega, tesanega in žaganega lesa v kubičnih metrih. Gospodarski zapisnik pa nemo kliče svojim naročnikom: Imejte v redu svoje gospodarstvo, vpisujte svoje dohodke in stroške. Društveni seznam kaže, da je v „Zvezi“ 133 društev z 9720 člani. Koledarčku je nekoliko nagajal tiskarski škrt, a to radi pregledamo pri njegovi izborni vsebini. — Lična knjižica stane 1 K, naročila naslovite na naslov g. Luka Smolnikar, stolni vikar, Ljubljana. Ker je na razpolago še nekaj lanskih „Koledarčkov“, opozarjamo delavstvo, da je v njem mnogo za delavstvo velevažnih sestavkov. Segajte toraj pridno po „Društvenem koledarčku.“ — c.

Sem z našimi pravicami!

Davčne olajšave za delavska stanovanja. Deželni zbor kranjski je sklenil v seji dne 29. nov. t. l. na predlog poročevalca upravnega odseka posl. dr. Kreka, da se dovoljuje novim stavbam z zdravimi in cenimi stanovanji 24letno oproščenje od hišno-razrednega, od hišno-najemniškega in od 5 odstotnega davka na donos začasno davka prostih poslopij in od vseh deželnih doklad, ter od polovice občinskih doklad. Pravico do tega oproščenja imajo one stavbe, ki so na novo postavljene, da dajejo delavcem zdrava in cenena stanovanja brezplačno ali proti obračunu na plači, določenem v delavski pogodbi. Vrh tega imajo to olajšavo stavbe, ki jih je postavil kak okrajni zastop, občina, splošno koristno društvo, zadruga, delavsko društvo, zavod ali kak delodajalec za svoje delavce, proti temu, da vsaj v 15letnih obdobjih plačajo polovico kupnine zanje, ne gledé na to, jeli so delavci lastniki takih hiš brž ko začnejo plačevati, ali ko so že celo kupnino izplačali in da obrestna mera ne presega obrestne mere merodajnih kreditnih zavodov, ter da se zahteva vsaj

enoletni amortizacijski obrok. Za Kranjsko je ta zakon velike važnosti, ne samo za že obstoječe industrialne kraje, marveč tudi zato, ker se z olajšanjem zdravih in cenениh stanovanj omogoči industrija na novo v krajih, kjer je dozdej še ni. V drugi vrsti ima koristi ta zakon seveda tudi za delavce v higienskem in npravnem oziru, ker so sedanja delavska stanovanja v marsikaterem kraju vsemu drugemu podobna, kakor pa stanovanjem za ljudi.

Država, dežela, občina. Kjer ima država ali dežela ali občina kako podjetje, tovarno, tedaj morajo biti v takih podjetjih razmere, katere so vsem drugim tovarnarjem za zgled. Posebno pride v tem oziru v poštev občina, ki ima največkrat kako tovarno. Tukaj se ne gre samo za nekaj kron dobička, ki jih prinaša tovarna več na leto, ampak tudi za zgled, ki ga mora občina dajati. Vzorno mora biti urejena v občini plača, zgled mora biti občina pri ureditvi delavnega časa. Nekaj novega so še pri nas delavske počitnice, skrb za vdove in otroke. Občina ne sme nikdar imeti v svojih podjetjih razmer, na katere bi se mogli potem drugi tovarnarji sklicevati, češ le pogledjte, kako pa občina dela s svojimi delavci. To velja tudi za državne tovarne kakor je na primer tobačna tovarna. Kdo bo dajal dober zgled, in začel s potrebnimi izpremembami, če ne tisti, ki ima dolžnost skrbeti za občni blagor.

Deželni socialni svet na Kranjskem. Kranjski deželni zbor je v svojem zadnjem zasedanju na predlog dež. poslanca dr. Kreka sklenil ustanoviti deželni socialni svet, predsednik bi bil en deželni odbornik, dva zastopnika delodajalcev bi naj imenovala kranjska trgovska in obrtna zbornica, izmed delavcev pa enega „Slov. kršč. soc. zveza“ v Ljubljani, enega pa „Izvrševalni odbor jugoslovanske soc. demokracije.“ Odbor bi imel nalogo proučavati socialno vprašanje, reševati socialne zadeve na Kranjskem kolikor se tičejo deželne samouprave. S tem je storjen pomemben korak naprej in upati je mnogo dobrega od tega odseka.

Okno v svet.

Potreba delavskega združevanja po strok. društvu. Slovenci smo sicer mali narod, vendar se med nami pojavljajo vsestranski poizkusi modernega socialnega združevanja. Socijalno zlo, vkoreninjeno v liberalnem kapitalističnem redu, goni tudi naše slovensko delavstvo k združenju.

Razdelitev strokovnih društev. Po raznih poizkusih so se jela ustanavljati tudi strokovna društva. Ta društva imajo namen, združevati delavce ene vrste ali stroke v močne celote. Strokovna društva so torej organizacije posamnih vrst ali strok dela, v posebna društva. Tako so združeni čevljarji v čevljarjem društvu, mizarji v mizarjem, strujarji v strojarskem itd. Taka strokovna društva so lahko samo lokalna ali krajevna ali so pa tudi dalekosežna, z osrednim društvom in podružnicami. Strokovnih društev člani morajo biti le delavci ki pripadajo določenim strokam dela. Tako n. pr. ne pripadajo pravzaprav nobeni stroki razni služabniki in delavci po trgovinah, ker nimajo nobene določene stroke. Tudi po tovarnah ne pripadajo vsi delavci isti stroki. V strokovno društvo kakega tvorniškega podjetja spadajo le oni delavci, ki se pečajo izključno z izdelovanjem blaga. Vsi drugi ne. Seveda se pri nas sedaj ne gleda dovolj na te razlike, ker smo v tem oziru še v pričetkih. Osobito

je v tem oziru pri tovarniških delih zelo težavno, ker se navadno vsi delavci, če tudi različnih vrst, prištevajo glavni stroki. Poleg strogo ločenih strok, pa imamo tudi sorodne stroke, ki se dajo prav lepo spojiti v enotno strokovna društva, pod primernim imenom. Tako so peki, slasčičarji in kolačarji prave bratovske stroke. Vse tri izdelujejo na podoben način iz skoro ednakega blaga, svoje izdelke. Sorodne stroke so tiste, ki izdelujejo svoje izdelke iz enake poglavitne snovi, kakor n. pr. mizarji, tesarji, kolarji itd. iz lesa. Imamo pa tudi dela, ki po svoji unanosti navidezno pripadajo eni in isti stroki, pa vendar niso iste stroke. Tako imamo kamnoseke in kamnolomce. Kamnoseki izdelujejo iz kamnja svoje izdelke, ter morajo biti za te strokovno izobraženi, kar pri kamnolomcih ni tako potrebno. Seveda morajo imeti tudi za tako delo neko izurjenost, ki pa ni v nobeni razmeri s kamnoseki.

Kaj so toraj strokovna društva. Strokovna društva so toraj po svojem namenu prav za prav organizatorična (združevalna) in vzgojevalna društva posamnih strok. Poleg tega so pa tudi splošno naobraževalna. Vsak človek ki hoče napredovati, se mora izkušati v svojem poklicu spopolniti do najvišje mogoče stopinje sposobnosti. Zato so pa ravno strokovna društva najpripravnejša. Kar nista dali delavcu učna doba in šola, naj mu spopolni strokovno društvo. Strokovna društva so toraj pred vsem šola za strokovno naobrazbo, katero morajo, ako hočejo biti to, dejansko gojiti. Strokovna društva morajo pa biti tudi šola medsebojne vezi, delavcev ene stroke. Ti morajo zajemati v društvu ponos do svojeg dela in stanu. Strokovna društva morajo biti učilnice delavske vzajemnosti posameznih delavskih strok tako, da je vsakemu posamniku drugi iste stroke najbližnje, in da se vsi delavci ene stroke smatrajo kot neka neporušna celota, ki je pripravljena storiti vse v korist cele stroke. Strokovna društva naj goje osobito med svojimi člani tudi nalogo splošne izobrazbe. V ta namen morajo skrbeti za znanstvena predavanja in dostojno zabavo. V današnjih velepomembnih dneh je pač vsakemu, ki hoče občeovati s svetom, potrebno znati marsikaj, kar v preteklosti ni bilo nujno.

Zato pa morejo znanstvena predavanja veliko koristiti in društveno življenje le poživiti.

Ako bodo naša strokovna društva to nalogo dejansko izvršila, potem bodo prava šola vsestranske izobrazbe in solidarnosti. To je njih namen. Dal Bog, da se uresniči!

Abst.

Delavci — porotniki. Pri nas postane lahko porotnik le oni, ki plačuje 20 K direktnega davka. Na Saškem in Bavarskem je pa ministrstvo že izdalo naredbe, da bodo tudi delavci lahko porotniki. Minister pravi, da pamet ni odvisna od 20 K davka in da so med delavci ravno tako pametni in razumni ljudje kakor med drugimi stanovi. Zato ni nobenega vzroka, zakaj bi delavci ne mogli biti porotniki. Minister tudi naglašja, da bo le potem med ljudstvom zaupanje v porotna sodišča, če bodo med porotniki zastopani vsi stanovi. Sodišče je takoj po tem ukazu ravnalo. V Draždanih, glavnemu mestu Saške, je sodnija izbrala za porotnike 5 delavcev, katere so predlagala strokovna društva. — Kdaj bodo naši ministri prišli do te pameti, ne vemo.

Pot do pravice. Delavci in delavke, ki potrebujejo v svojih delavskih zadevah kakega pravnega sveta, in ga ne morejo

dobiti v svojih društvih, se lahko obrnejo na naš list. Drage volje jim v listu odgovorimo.

Delavske počitnice na Angleškem. Delavci v angleških predilnicah imajo vsako leto teden počitnic. V ta namen nosijo med letom v hranilnice in se po medsebojnem dogovoru odločijo za nek gotov kraj. Z delavci gredo tudi njihove družine. Letos je v kraju Ashton 50.000 delavcev ne ta način prihranilo 3 milijone mark. Nekateri so šli na Irsko in Škotsko, drugi pa celo v Pariz. Kaj pa pri nas? Vsa delavska društva naj ustanove „Čebelice“, po katerih je mogoče sčasoma ustanoviti osrednjo delavsko posojilnico.

Delavstvo se deli: 1) tvorniški (fabriški) delavci, 2) rokodelci, 3) delavci pri domačih obrtjih. Tvornica ali fabrika je delavnica, kjer dela več nego 20 delavcev, ki izdelujejo stvari ene vrste n. pr. čevlje itd. Rokodelstvo je stan, ki se preživlja z delom z rokami in tudi sam skrbi za naročnike ali za prodajo n. pr. mizar. Domača obrt je pa ona, ki se goji le v posameznih krajih in v posameznih hišah in kjer delajo le člani ene rodovine n. pr. lesni izdelki Ribničanov itd. Seveda domača obrt je le samo postranski zaslužek, ker se tisti ljudje navadno pečajo s kmetijstvom. Tako n. pr. se v Mengšu in Domalah pečajo po zimi nekatere rodovine z izdelovanjem slamnikov, mej tem ko se ob času, ko je delo na polju, pečajo s kmetijstvom. Slamniki se pa ne izdelujejo samo kot domača obrt, ampak je že v omenjenih krajih nekaj fabrik, ki so v rokah Tirolcev, a tudi Slovenci so se že pouspeli tako visoko.

Razumen človek pije zmerno, razumnejši zmerno in le včasih, najrazumnejši je pa oni, ki pije samo na nasvet zdravnika.

Angleška strokovna društva. 100 najvažnejših strokovnih društev (Trade Union) z 1.133.000 udi je imelo v l. 1903., 40 milijonov kron dohodkov in 36 milijonov stroškov. Kako pa so porabili teh 36 milijonov kron?

Izdala so društva:	
podpore brezposelnim delavcem	10 milj. K
podpora bolnikom, poškodbancem, onemoglim in pogrebni stroški	15 „ „
upravni stroški	8 „ „
podpora pri štrajkih	3 „ „
Skupaj	36 milj. K

Pomislite kako potrebna so strokovna društva.

List strokovnega društva steklarjev na Angleškem je napisal v prvi številki l. 1850. pomenljive besede: Delavci, če nočete ostati na isti nizki stopinji, na kateri ste sedaj in če nočete, da bi se vas še bolj preziralo, svetujemo vam, da se organizirate in si pridobivate vedno več znanja. Kajti, če imate to, imate tudi moč... Poslušajte naše nasvete spopolnajte se. Hrepenite po znanju mesto po alkoholu — ker znanje je slajše in užitek trajnejši.

Vpliv šole. V neki prisilni delavnici so pregledovali kako izobrazbo imajo oni, ki so notri zaprti. Vseh je bilo 366. Med temi jih je bilo 16, ki niso znali ne brati ne pisati, 113 jih je znalo slabo brati in pisati in še do 100 računati. 190 jih je znalo brati in pisati in čez 100 računati. Med vsemi zaprtimi je bilo 46 takih, ki so imeli malo več izobrazbe, saj celo ljudsko šolo. Iz tega se vidi, da izobrazba zelo vpliva na obnašanje in poštenost. Vidi se to posebno zadnja leta na Kranjskem in vsem Slovenskem. Kolikor več berejo fantje in čim več

znajo, toliko manj pretepopov in pobojev. Včasih so bile sosedne vasi tako v kregu, da so vsako leto če ne katerega ubili pa saj pretepli in zaklali. Kolikor več bodo vedli ljudje in znali, tem bolj bo to minulo. Gledati se mora na to, kdo bolj udari. Kdor ima moč je lahko pokaže pri delu. V tem smo vsi enih misli.

Delavske zbornice. Kakor imajo trgovci in obtniki svoje trgovske in obrtne zbornice, tako bi tudi delavci morali imeti svoje. Potreba delavskih zbornic je vedno večja. Na Nemškem zahtevajo vsa strokovna društva svojo zbornico. Delavska zbornica bi petem šla delavcem povsod na roko. Posredovala bi med gospodarji in delavci.

— Pri nas na Kranjskem se bo ustanovil pri deželnem odboru socialno-politični svet na predlog dr. Kreka. Ta bo lahko spolnoval dolžnosti delavske zbornice. Gledal bo na stanovanja, na prodajanje in ceno živil in podobne stvari. Kadar bo ustanovljen, hočemo natančno poročati o njegovem delovanju.

Nedeljski počitek. V Argentini, mali država južne Ameriki, je izšla 6. septembra letos postava o popolnem nedeljskem počitku. Nikjer se ne sme delati, v nobeni tovarni in v nobeni delavnici. Le kjer bi se godila škoda, tam dela toliko delavcev, kakor jih je ravno treba. Zaprte morajo biti tudi gostilne, kar bi tudi pri nas prav nič ne škodilo.

Za delavke. Po svetu nikjer več ne prašajo delavke, ali bi vstopila v strokovno društvo ali ne. Gre jim samo zato ali je bolje, da bi ženske imele svoja strokovna društva ali z moškimi skupaj. Skušnja je pokazala, da ženska strokovna društva ne opravijo veliko. Vzrok je prvi ta, da jih ženske težje voditi. Drugi pa, da v javnosti, kadar so kaki prepiri, moški boljše nastopijo. Ženske same prehitro izgube pogum. Na Nemškem je sedaj v strokovnih društvih organiziranih 48.604 žensk delavk. Med temi jih ima le 1400 svojo žensko društvo, vse druge so skupaj z moškimi v strokovnih društvih. Za delavke je to veliko bolje, ker na zunaj v javnosti nastopijo delavci ravno tako zanje kakor zase. V društvih samih imajo pa delavke ravno take pravice kakor moški. Še bolje je pa na Angleškem. Tam so večinoma vse ženske delavke organizirane v skupnih društvih z delavci. Tudi po tovarnah za sukno in platno je tako, če tudi imajo delavke večino. Vseh delavk v strokovnih društvih na Angleškem je nad stotisoč. Vspehi se je že pokazal. V večih krajih so dosegle ravno tako plačo kakor delavci.

Dopust za delavce. Mnogo nemških mestnih občin, ki imajo svoje tovarne za plin ali elektriko, daje svojim delavcem vsako leto po 8 dni dopusta ali počitnic. Dopust porabijo delavci kakor hočejo. Seveda se razume, da med dopustom dobivajo ravno tako svojo dnevno plačo.

Pruska država je izdala važen zakon za svoje delavce v tovarnah, kjer izdelujejo vojaške stvari. Po tej novi postavi dobi vsak delavec prosto za volitve bodisi v državni ali deželni zbor ali za občinske volitve. Ravno tako ima prosto vsak delavec, ki ga sodišče pokliče za pričo ali, če ima kako opravilo kot jerob. Prosti čas se mu ne vračuna v plačo, ampak dobi plačano kakor bi ves čas delal. Tukaj je dala država lep zgled za druge tovarne.

Delavske pritožbe kroparskega delavstva. Kako sitno je za nas, ko gremo zjutraj zgodaj na delo, zvečer pa zopet v temi domov. Res imajo prodaj

jalci obešene svetilke na voglih svojih prodajalnic, vendar pa te svetilke gorijo samo v soboto zvečer, ko imamo delavci denar v žepu, med tednom pa, ko gremo na delo in od dela pa vlada prava egiptovska tema. Res imajo tudi električni stroj, a ta sveti samo poleti, pozimi pa sam potrebuje toplote in svetlobe, zato so ga pa zdaj djali v tovarno, blizu velike peči, da se sam greje in počiva spanje pravičnega. A priznati moramo, da so nekoliko krivi delavci sami, ker se dajo loviti na limanice, ki jih za nas nastavljajo. Če imajo trgovci za nas svetilke ob sobotah, naj nam jih prižigajo tudi ob drugih dneh, saj se iz naših žuljev bogate!

Družbe žena in deklet socialno delo v Berlinu. Že trinajsto leto imajo berlinske žene in dekleta družbe, v katerih se s predavanji izobražujejo za socialno delovanje. Članice se pa vadijo tudi praktično. Shajajo se po različnih dobrodelnih zavodih za mladino, da se tam uče, kako je ravnati z zapuščenimi otroci in sploh kako opomoči socialni bedi. Za kakršno delo je katera bolj sposobna, tisti stroki se potem posveti. Te družbe so jako obiskovane. Posne-manja vredno.

Za avstrijske železničarje. Železnično ministrstvo je sklenilo, da se od 1. jan. 1906 naprej delavni čas v vseh delavnicah državne železnice skrajša na 10 oziroma 9 1/2 ur. Delo se začne ob 7 uri zjutraj, opoldanski počitek traja poldrugo uro.

Javna knjižnica v Berlinu je bila ustanovljena pred 6. leti. Letos je lepo napredovala. Izposojenih je bilo 67.456 knjig. Zanimivo je tu, da so delavci najbolj izposojevali knjige. Izmed bravcev je bilo 52 procentov delavcev, 24 procentov trgovcev in trgovskih pomočnikov in pomočnic. Ostali so dijaki, učitelji zdravniki in uradniki.

Revščina in bolezen sta stvari ki spremljata delavčevo življenje. Iz ene se razvija druga. Zakaj sta ravno med delavstvom tako razširjeni? Slaba plača in draginja, ki branita delavcem se na dostojen način preživljati in premala skrb podjetnikov za delavčevo zdravje so vzroki revščine in bolezni. Koliko več bi se moralo storiti v tem oziru! Kdaj pridemo do tega? Ko se bo delavec spoštoval kot človek, tedaj smemo upati boljših, lepših dni. Zato pa je neobhodno potrebna organizacija in izobraževanje. Delavci pristopajte k strokovnim društvom!

Kaj bi bilo, če bi se nič ne pilo? Veliko srečnih družin, ki so zdaj nesrečne. Veliko krepkih mož, ki so zdaj slabiči. Mnogo veselih žena, ki so sedaj žalostne in mnogo zdravih otrok, ki so zdaj bolehnii.

Koliko tobaka se porabi na vsem svetu? — O tem je sestavila vlada Zedinjenih držav precej natančno statistiko. Številke povedo najprej težo porabljeneega tobaka v posameznih deželah, potem pa težo tobaka za posamezno osebo: Zedinjene države 440.000.000 funtov skupno — 5'40 funtov na osebo; Nemčija 261.753.000 — 3'44; Rusija 150.244.000 — 1'10; Francija 84.393.000 — 2'16; Anglija 83.278.000 — 1'95; Avstrija 78.755.000 — 3'02; Ogerska 47.905.000 — 2'42; Belgija 45.373.000 — 6'11; Italija 34.549.000 — 1'05; Mehika 18.870.000 — 1'39; Kanada 15.400.000 — 2'74; Avstralija 10.158.000 — 2'59. Konzum vseh 12 dežel 1.209.678.000 funtov povprečno 2'79 za osebo.

Industrija čipk v Dalmaciji Ker se v Dalmaciji ta industrija bolj in bolj

razvija, je sklenilo „Društvo za unapredjenje čipkarskih radova i kućne industrije“ organizovati na Dunaju v avstrijskem muzeju na Stubenringu izložbo čipk. Dunajska občina bo tudi odprla šolo za poučevanje čipkarskega dela. Učila bo učiteljica iz Paga.

Žena in socializem Žensko vprašanje dela velike težave socialnim demokratom, in novejši med njimi se pridružujejo tudi že pametnejšim mislim. Znano je socialno-demokratsko načelo o svobodni ljubezni, ki je nasprotno zakonu in vsemu naravnemu družabnemu redu. Najbolj se je zato gnal Bebel v svoji knjigi „Die Frau“; socialistični voditelj se je trudil, da bi kar moči blesteče pokazal stanje ženske, ki je popolnoma osvobodjena družinskih vezi kot soproga in mati. Po Bebelu je ženska v socialistični državi socialno in gospodarsko popolnoma svobodna. Enakopravna si izvoli lahko oni posel, ki si ga določi sama. Zdaj dela še v kakem obrtu, a čez nekaj ur jo že vidimo, da vzgaja in uči otroke in streže bolnikom in prav nič se ne smemo čuditi, če jo vidimo zopet čez nekaj ur kot umetnico ali učerjakinjo. Socialnodemokratični učenjak Kautsky pa opisuje žensko v bodoči socialistični državi takole. V skupnem velikem proizvodstvu je ženska gospodarsko enakopravna z moškim. Imela bo ravno take pravice, kakor moški. Ženska bo svobodna sodruginja. Osvobodena ne bo le hišnega hlapčevstva, marveč tudi sužnosti, v katero jo je vkoval kapital. In socialistinja Zetkin je rekla l. 1897. na mednarodnem shodu za delavsko varstvo v Curihu! Le gospodarsko neodvisno žensko bo mož bolj cenil, kakor ceni ženo.

Do zadnjega časa je stalo med soc. demokracijo neomajano načelo o svobodni ljubezni. A časi se izpreminjajo. V „Socialistische Monatshefte“ je priobčil socialnodemokratski mislec Edmund Fischer članek, „Kaj je prav za prav žensko vprašanje?“ Na to odgovarja: Naše načelo je, da imajo v socialistični stranki vsi enake pravice in enake dolžnosti ne glede na spol. Bojuje se zato proti vsakemu izkoriščevanju in zatiranju, bodisi od stanu, stranke, spola ali plemena. In zato se zahteva načeloma za ženske politična volivna pravica in odprava vseh zakonov, ki zapostavljajo žensko v javnem ali zasebnopravnem življenju za možem. Fischer nikakor ne gleda tako žensko odvisnost od moža, kakor Bebel, Kautsky in gospa Zetkin. Po njegovem mnenju ne bo ženska nikdar popolnoma neodvisna od moža. Bo-li mogoče vzdrževati načelo popolne neodvisnosti med moškimi in ženskami? Fischer dvomi, da bi bil razvoj družbe res tak, kakor ga opisujejo Bebel, Kautsky, Zetkin in drugi glede ženskega dela in gospodinjstva ter odločno piše: „Pravim, da ne! A grem še dalje in trdim: Takozvana ženska emancipacija nasprotuje ženski naravi, je protinaravna in zato neizpeljiva. Breme v zakonu ni za žensko tako težko. Mnogo mož je popolnoma odvisnih od žena, ki jih vodijo, kakor le hočejo. Privrženke za pravico žensk pretiravajo, ko opisujejo možovo nadoblast, in žena preprostejšega delavca le malo ali pa nič ne čuti, te nadoblasti, ako ni mož ravno izjema. In kako sodi Fischer o delokrogu ženske v družini? Samo zato, da se vzdržuje in ustvari prijeten dom, ima ženska najmanj toliko dela, kakor mož pri svojem poklicu. In to bo ostalo, tudi če bi se kuhalo skupno s parnimi stroji in bi krmili ljudi v velikih jedilnicah in oskrbovali

otroci v posebnih velikih zavodih. A če bi se to tudi poizkušalo izvesti, bi ženska kot mati nasprotovala. Mati hoče sama skrbeti za svojega otroka, mu posvetiti svoje moči in ga sama oskrbovati. In prisiliti mater, da odda svoje dete v zavod zato, da dela v zadružni delavnici, to bi bilo hujše, kakor je „hišno suženjstvo“. Prostovoljno mati tega ne bo nikdar storila; seveda izjeme se dobe povsod. Ravno to velja tudi za lastno kuhinjo. Ne bo jo moglo pogrešati že z ozirom na otroka. Za lasten dom pa je potrebna oblika sedanje družine. Vse izpremembe v razvoju proizvodnje morajo obstati le v tem, da se olajša ženskim delo, a posameznega gospodinjstva, in s tem družine ne odpravijo.

Tako sodi pristni socialni demokrat Fischer o svobodni ljubezni, ki bi razbila temelj človeške družbe. Zdaj je še precej osamljen v socialno-demokratskih vrstah. A to, da se je pojavil in sicer tako kmalu, ko še ni izginil niti spomin na ustanovitelje soc. temeljnih načel, je velevažno. Dokazuje, da se dani v socialnodemokratičnih vrstah. Če prizna sčasoma socialna demokracija družino kot potrebno, izgubi tudi ost, ki je še danes v socialni demokraciji, ne povsod, naperjena proti krščanstvu. Sedanja črnogleda socialna demokracija se gotovo tekom časa, in to morebiti preje, nego mislimo, izpremeni v sicer radikalno a praktično stranko, ki bo delala za odpravo krivic, ki tlačijo pred vsem delavstvo, a ne bo zasledovala načelnih zmot, ki so jih učili njeni ustanovitelji. Dani se, in to nas veseli, da si dani šele na znanstvenem polju.

Grozno. Najbogatejša rodbina na svetu je rodbina Rotšildov. Kolikor imajo Rotšildi premoženja, je naravnost grozno. Kolikor ljudi na svetu strada, ker nima par krajcarjev, da bi si kupili kruha. Tukaj ima pa eden človek toliko. To je krivica kapitalizma. Premoženje cele rodbine znaša okoli 50.000 milijonov kron. To je tako velika številka, da si je ne moremo misliti. Če računamo, da dobi od vsake krone samo 3 vinarje na leto, tedaj ima na leto 1500 milijonov dohodkov. Na Kranjskem, ki ima pol milijona ljudi, bi dobil vsak 3000 K vsako leto samo obresti. Nekdo je izračunal, da bi se ž njegovimi dohodki, kolikor jih ima na leto, lahko živelo 22 milijonov ljudi. In kdo mu daje ta denar? Delavci, obrtniki, kmetje in vsi, ki plačujejo davke. Večina svojega premoženja ima namreč naložena v državnih dolgovih. Na ta način nosimo mi krvavo prislužene vinarje bogatašu. Denar mu vedno raste, ker ne more porabiti obresti. Kam bo to privedlo!

Kako postane človek lahko star. Ko je umrl angleški kirurg 87 letni Sir Henry Thompson, spojili so dva njegova zvezka, katera je napisal za časa svojega življenja, v eno knjigo. V tej knjigi razpravlja stari o rednem življenju, ki upliva zlasti na starost. Človek ne sme nikoli preveč jesti, a v tem greše zlasti bogati ljudje. Sploh pa se po njegovem mnenju preveč je. Vendar nima to pri mladih ljudeh, ki dosti trpe, škodljivih posledic. Ko žena navadno opazi, da se ji mož stara, prične mu dajati boljše in tečnejšo hrano. To pa je ravno napačno. Oni, ki se malo gibljejo, a delajo mnogo duševno, ti težko prebavljajo obilno hrano. Čim starejši je človek, tem manj mora jesti. Tako je živel stari Luigi Cornaro in je umrl 100 let star brez vsega trpljenja. Zaspal je na naslanjaju in se ni več zbudil. Tudi ta stari je izdal knjigo, v kateri navaja pravila za

življenje. Hrana mora biti pri starem človeku vedno slabša, a po 70. letu se mora razdeliti večerja in kosilo na štiri dele. Tako se ohrani do pozne starosti svež spomin in svež duh. Nikoli naj se človek ne vleže, da ne bi umil prej nog v kolikor je mogoče trpeti topli vodi. Taka voda izvleče iz mozga kri, potem pa je spanje zelo mirno. Slabo je, ker ne more zrak do našega telesa in smo vsled tega za prehlajenje zelo občutljivi. Thompson priporoča, da mora človek ležati zjutraj nekaj časa razodet, da pride zrak do kože. Okno pa mora biti pri tem seveda odprto. V dveh mesecih bo vsakdo občutil večjo svežost. Kdor hoče biti star, pa naj tako dela!

Nemška zverinjstva v Afriki. Buri, katere je general Trotha najel za voznike in vodnike, a jih je general prisilil, da so se morali boriti proti Hererom, so obelodanili v inozemskih listih grozne stvari, ki jih uprizarjajo kulturni Nemci med črnimi. Nemški vojaki so poobesili in postrelili mnogo zamorskih žensk in otrok, češ, da so vohuni. Več zamorcev so najprej obesili, potem na nje streljali, dokler niso izdihnili. Samo v enem dnevu so skupno obesili 25 zamorcev. General Trotha je dal postreljati ranjene ženske in moške, mesto da bil jim priskrbel zdravniško pomoč. Res lepi „kulturo- nosci“, katere so na potu proslavljali celjski „Nemci“!

Zadružna organizacija na Angleškem. Koncem leta 1903. je bilo na Angleškem 1166 strokovnih društev, ki so imela 1.902.308 udov (119.416 žene in deklet) in premoženja 126.244.704 K. Imeli so delavci tudi 54 zavarovalnic za poškodovance 117.619 člani in 4.354.368 K premoženjem. Razun tega 255 delavskih posojilnic 33.590 člani in 14.607 hranilnic z 11.147.540 člani in 5.440.266.432 K premoženjem. Seveda je angleška zadružna organizacija starejša, ko naša.

Splošna berlinska družba cestnih železnic daje svojim uslužbencem vsako leto dividendo ene akcije za 300 M, ki je znašala do sedaj 45 M. Oktobra 1905 je pa sklenila družba to vsoto, ki se naj že 1907 izplača, podvojiti (90 M). Nadzorovalni svet je tudi sklenil, da se ustanovi zaklad za pokojnino uslužbencev in njihovih vdov in sirot. Zato naj bi delničarji dali 300.000 M takoj, potem pa vsako leto toliko podpore, kolikor bodo uslužbenci sami vplačali. Pokojnino naj bi dobivali invalidi in vsi uslužbenci po 40 letnem službovanju. Vdove po 40⁰/₀. Ta zaklad naj bi se oživil že s 1. jan. 1906. Radovedni smo, če se jim ugodi!

Peterburške jetnišnice za iztreenje pijancev. Policija v Peterburgu spravlja pijance, ki jih najde po mestu, do pasa slečene v majhne, smradljive celice, po katerih je prostora za deset ljudi. Ali policija jih zmeče v eno samo do 60, kjer leže potem vse križem, pljujejo in tako okužijo zrak, da jih mnogo vsled tega umrje. Zdaj bodo napravili temu konec in pijance bodo vodili na kuratorji za zmernost.

Mladi zobje v 86 letu. V predmestju Temešvara živi starka Gelizaveta Kajzer-Matija, ki je bila popolnoma brez zob. A te dni začelo jo je silno boleti po čeljustih in na koncu te bolečine so se pokazala na dan dva mlada zoba. Sama in okoličani se zelo čudijo.

Anketa zoper analfabetizem. V mestu Osjeku in Zagrebu bo te dni anketa o analfabetizmu. Osješki in zagrebški učitelji se bodo sestali, da se posvetujejo o načinu, po katerem bi se zmanjšalo število analfabetov v dotičnih kotarih.

koledarčekza leto **1906** je izšel.

Vsečina:

Koledar, Naš „Koledarček“, Zborovanje v Mariboru. Naša delavska organizacija, Prireditelj „Zvezin“ društva, Mladeniški shodi na Štajerskem, Ljubljanskemu katoliškemu društvu rokodelskih pomočnikov ob petdesetletnici, Navodila za „Zvezina“ društva, Poročanje v časnik, Navodilo voditeljem „Čebelic“, „Naša moč“, Tabele za izračunavanje vsebine lesa. Seznamek „Zvezin“ društev.

Cena eno krono.

Naročila na naslov: **Luka Smolnikar**, stolni vikar v Ljubljani.

Somišljeniki in somišljenice!

Dolžnost vsakega člana naše organizacije je, da si naroči ta koledarček in ga razširja v svojih krogih!

Slovenec

Konrad Skaza

v St. Ulrich, Gröden, Tirol

se priporoča za izdelovanje vseh

podobarskih del

kakor sploh

cerkvenih izdelkov.**Tovarna
za stole****Franceta Švigeljna**na Bregu, p. Borovnica, Kranjsko
6 (26-1) izdeluje**vsakovrstne stole**od preprostih do najfinejših po
najnižjih cenah brez konkurence.Ilustrovan cenik pošlje se na zahtevo za-
stoj in franko.**„Naša moč“**

izhaja vsak petek.

Cena na leto 3 krone.

Cene inseratom so:

za male 6stopne oglase: 6 vrstic 70 v.,
12 vrstic 130 v., 18 vrstic 180 v., 24
vrstic 220 v. 3stopne oglase računamo:
1 krat 9 v. petič vrsta, 2 krat 7 v. petič
vrsta, 3 krat 5 v. petič vrsta.

Uredništvo in upravnništvo

„Naše moči“

Kopitarjeve ulice šte. 2.

Današnja številka obsega osem
strani in velja za dve številki.

+++++

Tovariši! Somišljeniki!

Združujte se v našem vrlo napredujočem l. ljub-
ljubljanskem delavskem konsumnem dru-
štvu na Kongresnem trgu v Ljubljani.

+++++

Filip Fajdiga,

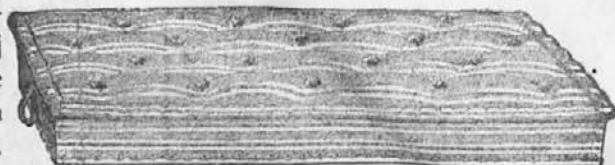
mizarski mojster in
trгоvec s pohištvom
v Ljubljani, Sv. Petra cesta št. 19.

priporoča svojo izredno veliko zalogo vsega

7 (1-1)

pohištva in žimnic (modrocev)

po najnižjih cenah. Pri naro-
čilih na žimnice navede naj
se notranja praznота (innere
Lichte) dotične postelje, za
katero je žimnica namenjena.

Žimnica K 15.— do K 18.—

Delavci in delavke!

Z novim letom se naj vas po več skupaj
naroči na dnevnik

„Slovenca“

Širi naj se tako politična izobrazba med nami.

Agitirajte krepko

v tem smislu!

4 4-1

Pozor!

„Slovenska delavska društva“ kupujte Vaše
potrebščine pri znani priporočljivi domači manufakturni
trgovini:

Češnik & Milavec

(pri Češniku)

Špitalske ulice

Ljubljana

Lingarjeve ulice

v kateri dobete vedno v veliki izbiri **najnovejše blago**
za ženska in moška oblačila.

Postrežba poštena in zanesljiva.

Cene najnižje.